

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην ποιότητα της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΑΞΗ: "ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ/ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ"

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας
& Θρησκευμάτων

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

*«Σχεδιασμός και ανάπτυξη εξεταστικών δοκιμασιών από απόσταση
(κυρίως για ΑμεΑ)»*

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ (ΔΥΣΛΕΞΙΑ) ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

Σύνταξη: Μαρία Καρακύργιου	Επιμέλεια: Βασίλειος Παππάς	Υπεύθυνοι Παραδοτέου: Αννα Κοκκινίδου Μαρία Δημητρακοπούλου Κυριακή Σπανού Δημήτριος Τζιμώκας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Ι. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

Α. Δυσλεξία ή Διαταραχή της Ανάγνωσης

Είναι η ειδική αδυναμία εκμάθησης της ανάγνωσης και δεν σχετίζεται με τα συνηθισμένα πλαίσια της επίδοσης του μαθητή. Ο δυσλεξικός μαθητής έχει, κατά κανόνα, φυσιολογική ή ακόμα και πάνω από τον μέσο όρο νοημοσύνη. Η δυσλεξία δεν έχει σχέση με τη νοητική καθυστέρηση.

Εμφανίζεται στα αγόρια σε αναλογία συχνότερη, και μάλιστα 4 προς 1, σε σχέση με τα κορίτσια. Αν και σε ποσοστό 60%-80% η διάγνωση της Διαταραχής της Ανάγνωσης αναφέρεται σε αγόρια, είναι πιθανό η συχνότητά της να είναι ίδια στα δύο φύλα και η διαφορά αυτή να οφείλεται στο ότι τα αγόρια παραπέμπονται πιο συχνά για ψυχολογική εκτίμηση, λόγω διασπαστικής συμπεριφοράς σε συνδυασμό με Διαταραχές της Μάθησης.

Παρατηρείται σε όλους τους πολιτισμούς που έχουν γραπτή γλώσσα.

Παλαιότερα γινόταν διάκριση σε οπτική, ακουστική και ειδική δυσλεξία, ενώ σήμερα γίνεται λόγος για φωνολογική δυσλεξία και δυσλεξία εικόνας των λέξεων (οπτική) και παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

α) Αδυναμία ακουστικής σύλληψης και διάκρισης φθόγγων

Λόγω της αδυναμίας δεν μπορούν να συλλάβουν και να διακρίνουν ακουστικά τις λεπτές αποχρώσεις των φθόγγων, τα δυσλεκτικά παιδιά δυσκολεύονται να ξεχωρίσουν τους φθόγγους που μοιάζουν ηχητικά (α-ο, ο-ου) ή έχουν την ίδια οξύτητα (β - θ, δ - θ). Επίσης, δεν ακούν τη διαφορά στον τονισμό των λέξεων, κυρίως στα παρώνυμα (γνωρίζω – χαρίζω) και πολλές φορές τις καταλήξεις των λέξεων (παραλείπουν το τελικό –ς). Οι δυσκολίες αυτές προκαλούν τελικά προβλήματα στην ανάλυση και σύνθεση των λέξεων και έχουν αρνητική επίπτωση στην αναγνωστική ικανότητα του μαθητή. Πέραν των καταλήξεων, οι δυσλεξικοί μαθητές αντιμετωπίζουν επιπλέον δυσκολίες στην ικανότητα τους να συλλάβουν και να συγκρατούν στη μακρόχρονη μνήμη τους τις ομοιότητες των αρχικών φθόγγων στις λέξεις:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γ-κγ-γγ και γ-γκ	τ-δ	ζ-τζ
κ-γκ	τ-ντ	τζ-τσ
γ-χ	π-μπ	σ-τσ
κ-χ	θ-φ	θ-σ

β) Αδυναμία οπτικής αντίληψης και μνήμης καθώς και αδυναμία παρατηρητικότητας των μορφών

Η ανάπτυξη της οπτικής αντίληψης συνεπάγεται και την ανάπτυξη της οπτικής διαφοροποίησης, της ικανότητας, δηλαδή, για διάκριση οπτικών λεπτομερειών ανάμεσα στα διάφορα σύμβολα, σχήματα ή μορφές.

Αυτό όμως δεν συμβαίνει με τα δυσλεξικά παιδιά και γίνεται λόγος για οπτική δυσλεξία (visual dyslexia).

Τα παιδιά με αυτής της μορφής δυσλεξία, εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν μπορούν να διακρίνουν και επομένως και να ταξινομήσουν σωστά, δεν μπορούν επίσης να συγκρατήσουν στη μνήμη τους τις λεπτές διαφορές μεταξύ μερικών γραμμάτων, αριθμών, μορφών ή σχημάτων.

Ιδιαίτερη δυσκολία παρουσιάζεται στους φθόγγους που μοιάζουν μεταξύ τους:

α-ο	η-ω
ε-ω3	κ-χ
β-φ	ρ-9
β-θ	οτ-το
6-θ	κ-γκ
ζ-ξ	π-μπ

Επίσης, δυσκολεύονται πολύ στη συγκράτηση της ολικής «εικόνας» των λέξεων που έχουν ομοιότητες μεταξύ τους:

προσβάλλω-προσβολή
προβάλλω-προβολή
σπάζω-στάζω

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι δυσλεξικοί μαθητές παρουσιάζουν την καθρεπτική ανάγνωση ή γραφή, διαβάζουν δηλαδή -χα- αντί για -αχ- και γράφουν τις λέξεις από δεξιά προς τα αριστερά.

Σε σχέση με την αδυναμία παρατηρητικότητας των μορφών, πρέπει να πούμε ότι έχουν δυσκολία συγκράτησης στη μακρόχρονη μνήμη τους του σχήματος και της μορφής γεωγραφικών διαμερισμάτων, χωρών, ηπείρων, βουνών, χερσονήσων, ποταμών.

Για τον ίδιο λόγο τα δυσλεξικά παιδιά συγχέουν τους αριθμούς που μοιάζουν (είτε μονοψήφιοι είναι αυτοί είτε διψήφιοι), όπως:

7-1	23-32
6-9	39-93
5-3	45-54

Επίσης, προβλήματα τούς δημιουργούν τα μαθηματικά σύμβολα των τεσσάρων αριθμητικών πράξεων:

(+) (-) με το (χ)

το επί (.) με το δια(:)

Τα δυσλεξικά παιδιά δυσκολεύονται όχι μόνο στην απομνημόνευση της εικόνας των λέξεων που αναφέρθηκε πιο πάνω, αλλά ακόμα και εκείνης των προτάσεων.

Όταν βλέπουν μια λέξη ή πρόταση και πρέπει να τη διαβάσουν ή να την γράψουν, *δίνουν την εντύπωση ότι τη βλέπουν πάντα για πρώτη φορά*, έστω κι αν την έχουν ήδη διαβάσει ή γράψει αρκετές φορές. Δεν μπορούν να συγκρατήσουν στη μακρόχρονη μνήμη τους τη δομή και τη μορφή της πρότασης (π.χ.: «αύριο θα πάω στο σχολείο»).

Ο δυσλεξικός μαθητής δυσκολεύεται επιπλέον στην ικανότητα του να αναλύει την πρόταση σε συλλαβές ή φθόγγους και να τη συνθέσει. Έχει προβλήματα στο να τη γράψει και να τη διαβάσει σωστά. Αντιμετωπίζει δυσκολίες στη σύνταξη, στον ορισμό του ρήματος, στους χρόνους του ρήματος – ιδίως στον αόριστο, (που χρησιμοποιείται πολύ συχνά στην ελληνική γλώσσα), στον ορισμό του υποκειμένου, του αντικειμένου και των προσδιορισμών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δυσκολεύεται, ακόμη, να ορίσει το είδος της πρότασης (π.χ. τελική ή αναφορική κ.λπ.), να ονομάσει τα μέρη του λόγου και να διακρίνει στην πρόταση το ρήμα, το ουσιαστικό ή το επίθετο.

Έχει δυσκολίες στη χρήση των συνδέσμων και γι' αυτό σχηματίζει πάντα μικρές και φτωχές προτάσεις, χωρίς πολύπλοκα νοήματα.

Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να τονισθεί σπάνια συμβαίνει το ίδιο άτομο να έχει αδυναμία και στην ακουστική διάκριση και στην οπτική διαφοροποίηση-αντίληψη και, αν αυτό συμβαίνει, δεν είναι ποτέ στον ίδιο βαθμό βαρύτητας.

Υπάρχουν, φυσικά, λάθη τα οποία γίνονται από δυσλεξικά παιδιά και τα οποία συσχετίζονται τόσο με την ακουστική όσο και με την οπτική αντίληψη. Αυτό συμβαίνει στην αντιστροφή και αντικατάσταση γραμμάτων μέσα στη λέξη ή στην αρχή της: π.χ. φελώ (αντί θέλω), Χίρστος (αντί Χρίστος)

Η αδυναμία ανάλυσης και σύνθεσης των λέξεων σε συλλαβές ή φθόγγους, όπως ήδη αναφέρθηκε, έχει σίγουρα σχέση όχι μόνο με την οπτική αντίληψη αλλά και με την ακουστική. Όταν συμπίπτουν οι δύο αυτές περιπτώσεις χαρακτηριστικών, τότε έχουμε αδυναμία στην ικανότητα της αυτοσυγκέντρωσης.

Το άκουσμα, η αναγνώριση, η διάκριση καθώς και η συγκράτηση λέξεων και γραμμάτων απαιτούν συγκέντρωση, χρόνο και γρήγορη αντίδραση, όπως π.χ. στην υπαγόρευση ορθογραφίας ή στην αντιγραφή ενός κειμένου από τον πίνακα. Το δυσλεξικό παιδί αδυνατεί ν' ακολουθήσει την τάξη του στο ρυθμό δουλειάς της, ανεξάρτητα από το μάθημα.

γ) Αδυναμία ανάγνωσης και κατανόησης

Από την περιγραφή των δύο περιπτώσεων που προαναφέρθηκαν, προκύπτει ο λόγος για τον οποίο παρατηρείται στο δυσλεξικό παιδί αδυναμία ανάγνωσης και κατανόησης κειμένου.

Ενώ πράγματι καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια να διακρίνει ακουστικά ή οπτικά τις συλλαβές ή τα γράμματα και τις λέξεις στο κείμενο, όχι μόνο διαβάσει αργά, αλλά χάνει και το νόημα όσων διαβάσει, ακριβώς διότι η προσπάθειά του εστιάζεται στην αναγνώριση των λέξεων.

Οι δύο αυτές διαδικασίες, δηλαδή η αναγνώριση των λέξεων και η κατανόησή τους επιτελούνται παράλληλα, χωρίς να υπάρχει διεπαφή και αυτοματοποίηση, όπως συμβαίνει στον κανονικό αναγνώστη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ένα ακόμη αποτέλεσμα των παραπάνω διαδικασιών είναι και ο λανθασμένος τονισμός κατά την ανάγνωση. Τη στιγμή της ανάγνωσης ο δυσλεξικός μαθητής δεν ξέρει πού ακριβώς τονίζεται η λέξη που διαβάζει, ενώ πολλές φορές δεν γνωρίζει την ίδια τη λέξη. Αυτό βέβαια δημιουργεί προβλήματα και έλλειψη διάθεσης για διάβασμα.

δ) *Δυσκολίες και αστάθεια στον προσανατολισμό στο χώρο και χρόνο, αδυναμία στη θέση, στη μορφή και στις "αυθαίρετες" σειροθετήσεις*

Τα δυσλεξικά παιδιά αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες κατά τον προσανατολισμό στο χώρο και στο χρόνο.

- Δυσκολεύονται να διακρίνουν τις *προμαθηματικές έννοιες* (πάνω-κάτω, δεξιά-αριστερά) καθώς και τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα:
- Δυσκολεύονται στη μαθηματική σειρά των αριθμών, αλλά και στην αναγνώρισή τους.
- Ανάλογες δυσκολίες παρουσιάζουν οι «αυθαίρετες» σειροθετήσεις, όπως:

οι ημέρες της εβδομάδας

οι μήνες

το αλφάβητο

η προπαίδεια (πολλαπλασιασμός)

τα ρήματα στις ξένες γλώσσες

οι αριθμοί τηλεφώνου

οι μουσικές νότες

- Δυσκολίες αντιμετωπίζουν και στα κλάσματα, αφού συγχέουν τον πάνω με τον κάτω όρο. Αυτό δημιουργεί προβλήματα στη διάκριση του αριθμητή από τον παρανομαστή.
- Μεγάλη δυσκολία επίσης έχουν στη μετατροπή όλων των ειδών μέτρησης ποσότητας, διαστήματος, χρονικής διάρκειας σε μεγαλύτερη ή μικρότερη μονάδα, π.χ. στη μετατροπή του κιλού σε γραμμάρια, του χιλιομέτρου σε μέτρα ή εκατοστά, της ώρας σε λεπτά ή δευτερόλεπτα κ.τ.ό.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Δυσκολεύονται στη μεταφορά και χρήση νομοτελειών και κανόνων γενικής εφαρμογής, π.χ. στις αναλογίες, στις εξισώσεις ή σε προβλήματα Φυσικής, Χημείας και Βιολογίας.

B. Διαταραχή της Γραπτής Έκφρασης

Η διαταραχή αυτή χαρακτηρίζεται από τη μειωμένη ικανότητα του παιδιού να συνθέσει ένα γραπτό κείμενο. Η μειωμένη αυτή δεξιότητα εκφράζεται με λάθη στη γραμματική ή στον τονισμό, κακή οργάνωση των παραγράφων, πολλά ορθογραφικά λάθη (Δυσορθογραφία), πολύ κακό γράψιμο (Δυσγραφία).

Συχνά, η διαταραχή αυτή συνυπάρχει με τη Διαταραχή της Ανάγνωσης (Δυσλεξία) ή τη Διαταραχή των Μαθηματικών (Δυσαριθμησία). Είναι πολύ σπάνιο να εμφανιστεί μόνη της.

Πολλές φορές το κακό γράψιμο (Δυσγραφία) οφείλεται σε προβλήματα στον κινητικό συντονισμό (Δυσπραξία), οπότε αναφερόμαστε στην Αναπτυξιακή Διαταραχή του Συντονισμού των κινήσεων.

Γ. Δυσπραξία

Ο όρος αναφέρεται σε ειδική διαταραχή της ανάπτυξης των κινητικών δεξιοτήτων. Τα άτομα με δυσπραξία δυσκολεύονται να σχεδιάσουν και να ολοκληρώσουν μια πράξη. Έτσι μπορεί να μην μπορούν να επιτελέσουν ένα απλό κινητικό έργο, όπως είναι χειρονομία του χαιρετισμού, και ακόμη περισσότερο ένα πιο πολύπλοκο, όπως το πλύσιμο των δοντιών.

Η δυσπραξία είναι μια διά βίου διαταραχή, ωστόσο αν και πολλές δυσκολίες μπορεί να εμμένουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής, ενδέχεται να διαφοροποιείται ο τύπος τους ανάλογα με την ηλικία. Έτσι, κατά τη σχολική (προεφηβική) ηλικία παρατηρούνται τα εξής:

- Δυσκολία στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων με συνέπεια τα προβλήματα στις σχέσεις με συνομηλίκους. Μολονότι δεν έχουν πρόβλημα ευφυΐας, τα παιδιά με δυσπραξία φαίνονται ανώριμα και μερικά μπορεί να αναπτύξουν φοβίες και ψυχαναγκαστική συμπεριφορά.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Οι γρήγορες αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα των παιδιών κατά την ανάπτυξη τους επιτείνουν το άγχος τους για την αντιμετώπιση των προβλημάτων συντονισμού που έχουν. Αυτό σε συνδυασμό με τις δυσκολίες λόγου και ακαδημαϊκής προόδου καθιστά δύσκολη τη σχολική ζωή.
- Οι δυσκολίες συντονισμού των κινήσεων δημιουργούν ιδιαίτερα προβλήματα στο μάθημα της φυσικής αγωγής και σε άλλες αθλητικές δραστηριότητες, όπως και στη γραφή (αδέξιο κράτημα του μολυβιού και το αργό γράψιμο).
- Οι δυσκολίες στην ομιλία μπορεί να κάνουν το παιδί διστακτικό να συμμετάσχει ενεργητικά σε συζητήσεις.

Από την άλλη πλευρά, στους εφήβους και στους ενήλικες οι επιπτώσεις της δυσπραξίας φαίνονται:

- στην οδήγηση
- στην ολοκλήρωση των καθημερινών εργασιών του νοικοκυριού
- στο μαγείρεμα
- στην προσωπική περιποίηση και αυτοεξυπηρέτηση
- στην απαραίτητη επιδεξιότητα των χεριών για γράψιμο και πληκτρολόγηση
- στον έλεγχο της έντασης της φωνής, του τόνου και της άρθρωσης.
- στη σύγχυση της αντίληψης εξαιτίας της ευαισθησίας στο φως, στο άγγιγμα, στο χώρο, στη γεύση και στις οσμές (για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://www.ncld.org/index.php?option=content&task=view&id=466>)

Η Δυσπραξία συνυπάρχει συχνά -αν και όχι πάντα- με άλλες μαθησιακές δυσκολίες, όπως τη Δυσλεξία, τη Δυσαριθμησία και με τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ). Τα συμπτώματα από αυτές τις δυσκολίες μπορεί να είναι όμοια με αυτά της Δυσπραξίας, ενώ ασχέτως αν υπάρχει αλληλοεπικάλυψη των δυσκολιών, η σοβαρότητα και ο βαθμός των δυσκολιών αυτών ποικίλουν ευρέως.

Δ. ΔΥΣΛΕΞΙΑ ΚΑΙ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Δύο στρατηγικές συνθέτουν την αναγνωστική και ορθογραφική ικανότητα: η εγχάραξη της οπτικής εικόνας ολόκληρων των λέξεων στη μνήμη με τη δυνατότητα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ανάκλησης τους (logografic or visual process) και η φωνημική-γραφημική μετάφραση (phonological process). Η αποτυχία στην κατάκτηση αυτών των στρατηγικών θεωρείται χαρακτηριστική της αναπτυξιακής δυσλεξίας.

Τα δυσλεξικά παιδιά «παγιδεύονται» στο λογογραφικό στάδιο ανάγνωσης εξαιτίας της δυσκολίας που αντιμετωπίζουν στη γρήγορη και αυτόματη σύνδεση μεταξύ γραφημάτων και φωνημάτων. Υπάρχει, λοιπόν, στενή σχέση μεταξύ των ελλειμμάτων στη φωνολογική ενημερότητα και τη δυσλεξία. Ωστόσο, άλλοι ερευνητές περιορίζουν το εύρος της φωνολογικής θεωρίας, υποστηρίζοντας ότι αυτή ευθύνεται για προβλήματα δυσλεξίας μόνο σε αλφαβητικά γλωσσικά συστήματα, όπως τα περισσότερα ευρωπαϊκά, και ιδιαίτερα σε αδιαφανείς φωνολογικά γλώσσες όπου η σύνδεση φωνήματος-γραφήματος είναι ασαφής. Αντιθέτως, θεωρούν ότι η λογογραφική-οπτική διαδικασία αναγνώρισης και συγκράτησης λέξεων διαδραματίζει σημαντικά ευρύτερο ρόλο ως προς τις γλωσσικές δεξιότητες. Τέλος, κάποιοι ερευνητές υποστηρίζουν πως και τα δύο συστήματα είναι απαραίτητα, γιατί η ανάπτυξη του ορθογραφικού λεξικού βασίζεται τόσο στην οπτική αναγνώριση όσο και στη φωνολογική ενημερότητα.

Οι θεωρίες αυτές έδωσαν το έναυσμα να μελετηθεί η δυσλεξία σε διάφορες χώρες με διαφορετικά γλωσσικά συστήματα με σκοπό να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο τα φωνολογικά ελλείμματα σχετίζονται με τη δυσλεξία. Διαπιστώνεται κυρίως ότι το φαινόμενο της δυσλεξίας απαντάται εξίσου σε γλώσσες που χαρακτηρίζονται ως φωνολογικά «διαφανείς» ή «επιφανειακές» (π.χ. ιταλικά, φιλανδικά) και σε «αδιαφανείς» (π.χ. αγγλικά, ολλανδικά), ανάλογα με την ύπαρξη συνοχής ή όχι στη σχέση μεταξύ φωνήματος και γραφήματος.

Ωστόσο, παρατηρείται ότι η φωνολογική αδιαφάνεια αυξάνει τις δυσχέρειες των δυσλεξικών. Οι έρευνες φαίνεται να επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη. Τα ποσοστά δυσλεξίας στην Αμερική και τη Μεγάλη Βρετανία ξεπερνούν το 10%, ενώ στην Γερμανία τα καταγεγραμμένα περιστατικά κυμαίνονται από 5%-7%. Στην Ιταλία μόνο το 3% του πληθυσμού παρουσιάζει προβλήματα δυσλεξίας. Τέλος, σε έρευνα στην Ιαπωνία, αναφέρεται το χαμηλότερο ποσοστό δυσλεξίας, περίπου 1%. Στην Ελλάδα, ωστόσο, παρά τη συνοχή στη γραφημική-φωνημική αντιστοιχία της γλώσσας, τα ποσοστά είναι αυξημένα, γύρω στο 10%, γεγονός που πιθανόν να οφείλεται στο σύστημα της ιστορικής γραφής.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Όπως είναι γνωστό, στην αγγλική γλώσσα, στην οποία γίνεται η πλειονότητα των ερευνών στη δυσλεξία, η αντιστοιχία μεταξύ φωνήματος και γραφήματος δεν είναι σαφής. Υπάρχουν 26 γράμματα αλλά περίπου 44 ήχοι που πρέπει να ταιριάζουν μαζί, γεγονός που οι δυσλεξικοί αντιμετωπίζουν με δυσκολία. Η φωνολογική ικανότητα, δηλαδή η ικανότητα να ακούει κανείς ήχους, να βγάζει νόημα απ' αυτούς και να τους επεξεργάζεται, είναι το πρόβλημα στην αγγλική γλώσσα. Η δυσλεξία, όμως, δεν είναι χαρακτηριστικό μόνον της αγγλικής αλλά απαντάται σε κάθε γραπτή γλώσσα.

Άλλες γλώσσες είναι πιο απαιτητικές στις οπτικές απεικονίσεις, στη μνήμη και άλλους τομείς. Υποστηρίζεται ότι τα λάθη των δυσλεξικών ατόμων είναι σημαντικά λιγότερα σε «επιφανειακές» απ' ότι σε άλλες γλώσσες. Παρόλα αυτά, ακόμα και στις «επιφανειακές» γλώσσες, τα δυσλεξικά άτομα πάντα παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές σε σχέση με άτομα που έχουν κανονικές ικανότητες στην ανάγνωση, όπως επίσης και δυσκολίες οπτικής επεξεργασίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

Η ελληνική γλώσσα χαρακτηρίζεται ως φωνολογικά διαφανής καθώς υπάρχει ξεκάθαρη αντιστοιχία μεταξύ γραφήματος και φωνήματος, και κατά συνέπεια υψηλός βαθμός συνοχής και κανονικότητας. Τα 7 φωνήεντα, με τους 14 πιθανούς συνδυασμούς τους, κρατούν τον ίδιο ήχο, είτε τονίζονται είτε όχι. Στην ορθογραφία όμως παρουσιάζονται ανωμαλίες, καθώς η ορθογραφική κωδικοποίηση, για ιστορικούς ή μορφολογικούς λόγους δεν ακολουθεί τη φωνολογική κωδικοποίησή τους (Porrodas 1999). Συγκεκριμένα, ενώ τα σύμφωνα της γλώσσας έχουν μια μόνο γραφημική αναπαράσταση, σε όποιο συνδυασμό κι αν εμφανίζονται, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τα φωνήεντα. Ο ήχος /e/ γράφεται ως (ε) ή (αι), ο /o/ ως (ο) ή (ω). Ο ήχος /i/ μάλιστα έχει διαφορετικές γραφημικές μορφές (ι, η, υ, ει, οι, υι). Όλες αυτές οι διαφορετικές αναπαραστάσεις δυσκολεύουν τον μαθητή ως προς την επιλογή της σωστής ορθογραφίας. Επιπλέον, αν και συνήθως η ορθογραφία των καθορίζεται από μορφολογικούς και γραμματικούς κανόνες, υπάρχουν πολλές εξαιρέσεις στην ορθογραφία λέξεων, της οποίας η εκμάθηση πρέπει να γίνει μέσω απομνημόνευσης (Pavlidis & Giannouli 2003).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φαίνεται λοιπόν ότι η ελληνική γλώσσα χαρακτηρίζεται από έντονη συνοχή σε σχέση με την αγγλική γλώσσα όσον αφορά το σύστημα της ανάγνωσης, ενώ το ορθογραφικό της σύστημα παρουσιάζει ομοιότητες με το αδιαφανές αγγλικό σύστημα που επιτρέπει περισσότερα δυσλεξικά λάθη. Από αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η αναγνωστική και η ορθογραφική δεξιότητα μπορεί να μην αναπτύσσονται παράλληλα στον ίδιο βαθμό.

Η χαμηλή επίδοση στην ανάγνωση, ιδιαίτερα την ανάγνωση μεμονωμένων λέξεων, αποτελεί για πολλούς ερευνητές τη χαρακτηριστικότερη δυσκολία στην κατάκτηση του γραπτού λόγου. Με τον χαρακτηρισμό «χαμηλή επίδοση στην ανάγνωση» μπορεί να εννοεί κανείς είτε μεγάλο αριθμό λαθών (χαμηλή ακρίβεια), είτε μεγάλο χρόνο ανάγνωσης (χαμηλή ταχύτητα), ή ενδεχομένως και τα δύο μαζί.

Στην αγγλική γλώσσα με το ιδιαίτερα αδιαφανές σύστημα ορθογραφικής αναπαράστασης και τις πολλές εξαιρέσεις, η χαμηλή επίδοση ατόμων με αναγνωστική δυσχέρεια συνήθως εκτείνεται και στις δύο αυτές συνιστώσες.

Αντίθετα, στην ελληνική γλώσσα έχει διαπιστωθεί ότι ακόμη και οι πιο αδύναμοι αναγνώστες μικρότερων ηλικιών έχουν υψηλή αναγνωστική, γεγονός που έχει να κάνει με την κανονικότητα στην αντιστοίχιση μεταξύ γραφημάτων και φωνημάτων (Porrodas 1999, μ.ά.). Σε όλες τις ορθογραφικά διαφανείς γλώσσες η ταχύτητα ανάγνωσης είναι εκείνη που διακρίνει τους καλούς από τους αδύναμους αναγνώστες.

Από την άλλη πλευρά, η ικανότητα ορθογραφημένης γραφής αποτελεί τη σημαντικότερη δυσκολία μετά από αυτή στην ανάγνωση και είναι σπάνιο να συναντήσει κάποιος ένα παιδί με αναγνωστική δυσχέρεια που να μην έχει δυσκολία και στην ορθογραφημένη γραφή. Ιδιαίτερα προβλήματα παρουσιάζονται σε ελληνικές λέξεις για τις οποίες υπάρχουν φωνολογικά αποδεκτοί εναλλακτικοί τρόποι γραφής (διότι φαίνεται ότι οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες βασίζονται στη φωνολογική-ορθογραφική κωδικοποίηση για τη γραφή των λέξεων και αγνοούν ή αδυνατούν να συγκρατήσουν τους ιστορικούς και μορφολογικούς κανόνες γραφής). Συνεπώς, λόγω του μορφολογικού συστήματος και της ιστορικής ορθογραφίας της ελληνικής γλώσσας, υπάρχουν πάρα πολλές λέξεις που παρουσιάζουν δυσκολία.

Το γεγονός ότι οι Έλληνες δυσλεξικοί αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην ορθογραφία διαπιστώθηκε σε έρευνα των Pavlidis & Giannouli (2003), όπου η

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αναλογία λαθών των δυσλεξικών σε σχέση με την ομάδα ελέγχου βρέθηκε να είναι 5:1. Τα περισσότερα από τα λάθη της αφορούσαν παραλείψεις τονισμού και αντικαταστάσεις γραμμάτων. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι φυσιολογικοί αναγνώστες σημείωσαν ελάχιστα λάθη αντικατάστασης ή παράλειψης γράμματος. Αναφορικά με της τύπους των ορθογραφικών λαθών, πολύ υψηλά ήταν τα ποσοστά οπτικών και γραμματικών λαθών (π.χ. παιδί→ πεδί, τρέχω→ τρέχο), ενώ παρατηρήθηκαν ελάχιστα φωνολογικά λάθη (π.χ. κόσμος→κόζμος). Η στρατηγική της φωνολογικής κωδικοποίησης για τη γραφή των λέξεων σε ένα σύστημα με έντονη γραφημική-φωνημική συνοχή, της το ελληνικό, φαίνεται να συντείνει στην πρόκληση οπτικών παρά φωνολογικών λαθών.

Τα λάθη των Ελλήνων δυσλεξικών είναι κυρίως οπτικά (είναι→ήναι, δυνατός→δινατός) με ποσοστό 67%, αμέσως μετά ακολουθούν τα γραμματικά (π.χ. παίζω→παίζο, πόδι→πόδη) με ποσοστό 22%, και μόνον λίγα είναι φωνολογικά-ακουστικά λάθη (π.χ. σμήνος→ζμήνος), περίπου 11%. Επιπροσθέτως, παρουσιάζουν ένα σημαντικό ποσοστό παραλείψεων τονισμού, της τάξης του 23%.

Βιβλιογραφία

Pavlidis, G. & Giannouli, V. (2003). 'Spelling errors accurately differentiate USA-English speakers from Greek dyslexics: Implications for Causality and Treatment'. In: R. Joshi, C. Leong & L. Kaczmarek, (eds.), *Literacy Acquisition: The Role of Phonology, Morphology and Orthography*, (pp. 163-184). Washington, IOS Press.

Porpodas, C. (1999). Patterns of phonological and memory processing in beginning readers and spellers of Greek. *Journal of Learning Disabilities* 32: 406-416.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

II.. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Στο πλαίσιο των εξετάσεων πιστοποίησης επάρκειας της ελληνομάθειας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, μπορούν να λάβουν μέρος σε όλα τα επίπεδα υποψήφιοι με ειδικές ανάγκες. Ανάμεσα σ' αυτούς εντάσσονται και οι υποψήφιοι με μαθησιακές δυσκολίες. Στην Ελλάδα, το πρόβλημα των μαθησιακών δυσκολιών αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης τα τελευταία δεκαπέντε περίπου χρόνια και συνδέθηκε κυρίως με τη νομοθετική ρύθμιση υποκατάστασης των γραπτών εξετάσεων από προφορικές, ιδιαίτερα στην περίπτωση της δυσλεξίας (βλ. προβλέψεις για τις εισαγωγικές εξετάσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση). Σε ορισμένες εξετάσεις γλωσσομάθειας, μάλιστα, οι υποψήφιοι με προβλήματα στη γραφή ή με προβλήματα δυσλεξίας έχουν τη δυνατότητα να μη συμμετέχουν στη δεξιότητα στην οποία αδυνατούν να εξεταστούν, δηλαδή στην παραγωγή γραπτού λόγου. Αντίστοιχα, άλλωστε, οι υποψήφιοι με προβλήματα ακοής έχουν τη δυνατότητα να μην συμμετέχουν στην εξέταση της δεξιότητας κατανόησης προφορικού λόγου, ενώ οι υποψήφιοι με προβλήματα ομιλίας έχουν τη δυνατότητα να μην συμμετέχουν στην εξέταση της παραγωγής προφορικού λόγου.

Ωστόσο, από την εμπειρία μας στη διεξαγωγή των εξετάσεων ελληνομάθειας, είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ότι ελάχιστοι υποψήφιοι με μαθησιακές δυσκολίες κάνουν χρήση του δικαιώματός τους για απαλλαγή από τη γραπτή εξέταση, αλλά ζητούν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις κατά την εξέτασή τους.

Έτσι, όσοι υποψήφιοι έχουν κάποιο μαθησιακό πρόβλημα, συμπληρώνουν την ειδική αίτηση συμμετοχής προκειμένου να ρυθμιστούν πρακτικά θέματα, όπως να δοθεί περισσότερος χρόνος στον υποψήφιο ή περισσότερα διαλείμματα κ. ά., ανάλογα με την ιδιαιτερότητα της κάθε περίπτωσης. Η συμπλήρωση της αίτησης σε καμία περίπτωση δεν αποσκοπεί στην – κατά κάποιον άλλο τρόπο – διακριτική μεταχείριση του υποψηφίου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, σε συνεννόηση με τα εξεταστικά κέντρα, μπορεί να προβεί σε ειδικές ρυθμίσεις για υποψηφίους με ειδικές ανάγκες. Οι ειδικές ρυθμίσεις γίνονται κατά περίπτωση και αφού ο υποψήφιος συμπληρώσει την ειδική αίτηση και υποβάλει τα σχετικά δικαιολογητικά από αναγνωρισμένο φορέα.

Σε γενικές γραμμές, οι διευκολύνσεις που προτείνονται αφορούν δύο άξονες:

α) διευκολύνσεις που περιλαμβάνουν κυρίως υλικοτεχνικό εξοπλισμό και κατάλληλη διαμόρφωση του χώρου της εξέτασης στον χώρο της εξέτασης, παρουσία ανθρώπινου δυναμικού (π.χ, βοηθού σύνταξης, βοηθού ανάγνωσης), παροχή επιπλέον χρόνου για την ολοκλήρωση της εξέτασης.

β) διευκολύνσεις και αλλαγές πάνω στο ίδιο το τεστ και την εξέταση, δηλαδή σχετικά με τη διάρθρωσή του, τις ερωτήσεις του, τις οδηγίες προς τους υποψηφίους.

Πριν δοθούν οι προτεινόμενες οδηγίες σύνταξης εξεταστικών θεμάτων για τις εξετάσεις ελληνομάθειας και οι διευκολύνσεις προς τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, πρέπει να σημειωθεί ότι θεωρείται απαραίτητο η όλη διαδικασία της αξιολόγησης να γίνεται πάντοτε με κατανόηση και διακριτικότητα από όλους τους εμπλεκόμενους στη διεξαγωγή και διενέργεια των εξετάσεων (εξεταστές, αξιολογητές, επιτηρητές κ.ά.), με απώτερο στόχο την ενίσχυση και ενθάρρυνση του μαθητή με μαθησιακές δυσκολίες.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου	Κατανόηση Προφορικού Λόγου	Παραγωγή Γραπτού Λόγου	Παραγωγή Προφορικού Λόγου
Σε ό, τι αφορά στην παρουσίαση των θεμάτων σε όλες τις δεξιότητες και σε όλα τα επίπεδα ελληνομάθειας, οι οδηγίες των δοκιμασιών θα πρέπει: • Να διαβάζονται δυνατά από τον υπεύθυνο ή από βοηθό ανάγνωσης. • Να είναι σύντομες. • Να είναι γραμμένες σε παρατακτικό λόγο, με απλή δομή και σε απλή γλώσσα. • Να τονίζονται με έντονα γράμματα ή υπογράμμιση οι λέξεις κλειδιά. • Να μην αναγράφονται/διαβάζονται συγκεντρωτικά στην αρχή της εξέτασης, αλλά να παρουσιάζονται ανά ομάδες ασκήσεων ή ανά άσκηση όταν πρόκειται για διαφορετικές ασκήσεις. • Να περιέχουν παραδείγματα.			

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να δίνονται οι απαραίτητες εξηγήσεις ώστε να γίνει κατανοητό το περιεχόμενό τους.
- Σε περίπτωση που ο υποψήφιος δεν έχει κατανοήσει την εκφώνηση του θέματος, τότε πρέπει να αναδιατυπωθεί με απλούστερο τρόπο.
- Να υπάρχει αυξημένος κενός χώρος ανάμεσα στα στοιχεία της εξέτασης και να τοποθετούνται λιγότερα στοιχεία ανά σελίδα απ' ό,τι συνηθίζεται.
- Να υπάρχουν ευδιάκριτα κενά ανάμεσα στις παραγράφους των κειμένων ή σε ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, ενώ η διάταξη των κειμένων και των ερωτήσεών τους να πραγματοποιείται σε μονόστηλα
- Συχνά οι υποψήφιοι που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες εμφανίζουν ενδείξεις ελλειμματικής προσοχής, γεγονός που μπορεί να τους αποσυντονίσει από τη διαδικασία της αξιολόγησης. Ο υποψήφιος με μαθησιακές δυσκολίες θα πρέπει να μπορεί να αξιολογείται σε όλες τις δεξιότητες ατομικά, με αυξημένο χρόνο και σε ειδικά διαμορφωμένο, με εργονομικές διευθετήσεις, χώρο. Αυτός ο χώρος θα πρέπει να είναι οπωσδήποτε μια αίθουσα και δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να είναι διάδρομος ή ένας άλλος βοηθητικός χώρος του εξεταστικού κέντρου. Για τη χρήση αυτή ενδείκνυται η αίθουσα ειδικής αγωγής ή γενικά κάποιος χώρος με περιορισμένα οπτικά ή ακουστικά ερεθίσματα, ώστε να μειώνεται στο ελάχιστο η πιθανότητα διάσπασης προσοχής. Για παράδειγμα, συνιστάται να μην υπάρχουν πολλά αντικείμενα στο τραπέζι όπου εξετάζεται ο υποψήφιος. Τα παράθυρα της αίθουσας πρέπει να βλέπουν σε χώρο που δεν κινούνται άλλα παιδιά και να επικρατεί ησυχία.
- Στη διάρκεια της εξέτασης, αν κάποια στιγμή παρατηρηθεί διάσπαση προσοχής του/της υποψήφιου/υποψήφιας, η επαναφορά του/της στην εξεταστική δοκιμασία θα πρέπει να επιτευχθεί με διακριτικούς χειρισμούς. Για παράδειγμα, πρέπει να επινοείται μια μη λεκτική κίνηση προς τον υποψήφιο (π.χ. ένα ελαφρύ άγγιγμα στον ώμο), όταν εκείνος δεν προσέχει.
- Όταν ο υποψήφιος εμφανίζει έντονα στοιχεία υπερκινητικότητας, κρίνεται σκόπιμο να διακόπτεται η διαδικασία εξέτασης με ένα ολιγόλεπτο διάλειμμα, κατά το οποίο ο υποψήφιος θα μπορεί να διοχετεύει την ενέργειά του σε μια κινητική δραστηριότητα εντός της αίθουσας (π.χ. να περπατήσει μέσα στην αίθουσα, κ.ά.).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κατανόηση Γραπτού Λόγου		Κατανόηση Προφορικού Λόγου
Τα εξεταστικά ερωτήματα μπορεί να έχουν τις εξής μορφές: <i>Ερωτήματα ελεύθερης απάντησης – ανάπτυξης ή ανοιχτές ερωτήσεις</i> <i>Ερωτήματα αντικειμενικού τύπου ή κλειστές ερωτήσεις</i> δηλαδή: -ερωτήματα πολλαπλής επιλογής, σύντομης απάντησης, συμπλήρωσης κενού, συσχέτιση διαφόρων «στοιχείων» μεταξύ τους (ερωτήσεις σύζευξης ή αντιστοίχισης ή συσχετισμού). -ερωτήματα «σωστού – λάθους» ή διαζευκτικής απάντησης.		
Κατανόηση Γραπτού Λόγου	Κατανόηση Προφορικού Λόγου	Παραγωγή Γραπτού Λόγου
Οι υποψήφιοι με διαταραχές γραφής θα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους: επιπλέον εξεταστικό χρόνο (25%, 50% ή 100%) δυνατότητα χρήσης λεξικού, τουλάχιστον σε ορισμένα επίπεδα laptop/υπολογιστή χωρίς ενσωματωμένα βοηθητικά προγράμματα καταχωρητή απαντήσεων/βοηθό σύνταξης: ειδικός βοηθός που γράφει ό,τι του υπαγορεύει ο υποψήφιος διασφαλίζοντας με ερωτήσεις τον τρόπο γραφής και μετά τη λήξη της εξέτασης επιδεικνύει το κείμενο στον υποψήφιο Στην περίπτωση των γραπτών απαντήσεων σε ανοιχτές ερωτήσεις, οι απαιτήσεις στην ορθογραφία και τη στίξη θα πρέπει να είναι ελαστικές, ιδιαίτερα αν η γνωμάτευση του υποψήφιου αναφέρει την διαταραχή της «δυσορθογραφίας». Ειδικότερα, ως προς την εξέταση της παραγωγής γραπτού λόγου, η αξιολόγηση πρέπει να επικεντρώνεται στην κατανόηση των βασικών εννοιών του θέματος και στην παρουσίασή του με λογικά επιχειρήματα. Οι υποψήφιοι θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν πρόχειρη σελίδα και να σχεδιάζουν ή να γράφουν λέξεις κλειδιά που τους διευκολύνουν στο να εκφράσουν προφορικά τις σκέψεις τους. Ο υποψήφιος με μαθησιακές δυσκολίες θα πρέπει να μπορεί να απαντά στις ερωτήσεις: σημειώνοντας στα φυλλάδια της αξιολόγησης		

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- υπαγορεύοντας το κείμενο στον εξεταστή ή
- ηχογραφώντας τις απαντήσεις.

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

- Κατά την αξιολόγηση της παραγωγής προφορικού λόγου υποψηφίων με γλωσσική αναπηρία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός αναπηρίας και να δίνεται επιπλέον χρόνος εξέτασης. Πριν, λοιπόν, από την προφορική εξέταση, είναι αναγκαίο ο εξεταστής να μελετήσει λεπτομερώς τη γνωμάτευση που έχει εκδοθεί για το συγκεκριμένο μαθητή.
- Ο εξεταστής της δεξιότητας παραγωγής προφορικού λόγου πρέπει να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να δώσει στον εξεταζόμενο τη δυνατότητα να αισθανθεί άνετα, να του εμπνεύσει εμπιστοσύνη κι έτσι ο εξεταζόμενος να μπορέσει να εκφράσει ελεύθερα τη σκέψη του.
- Ο εξεταστής προφορικών πρέπει να έχει την κατάλληλη οπτική επαφή με τον εξεταζόμενο, να μιλά καθαρά και σχετικά αργά, να μην είναι επικριτικός και να έχει υπόψη του όχι μόνο τα λεγόμενα του εξεταζόμενου, αλλά και τις ενδείξεις που έχει από τη μη λεκτική συμπεριφορά του.
- Ο εξεταστής προφορικών πρέπει να απευθύνει διευκρινιστικές ερωτήσεις αν οι απαντήσεις του εξεταζόμενου είναι πολύ συνοπτικές. Επίσης, πρέπει να προτρέπει τον εξεταζόμενο να αναπτύξει περισσότερο μια απάντηση που δεν τη θεωρεί ολοκληρωμένη και να του δώσει επιπλέον χρόνο στην περίπτωση που ζητηθεί.

Για το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, © 2012
Στο πλαίσιο της Πράξης:

**«ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ
ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ/ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ/ΔΕΥΤΕΡΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Ι. Ν. Καζάζης